

Pavla Gruden

Ko je letošnja pomlad izšla Žoharjeva lirska zbirka *Aurora Australis*, so jo dočakale sijajne kritike in kar videlo se je, kako so si ocenjevalci oddahnili, da jim ob njej ni bilo treba nakladati z rodoljubnimi frazami in mižati na obe ali pa vsaj na pol očesa – ker gre pač za »našega« Slovenca v daljnem svetu. Žohar živi sprotno slovensko (in avstralsko) poezijo intenzivno in je samodejno včlenjen v njena merila. Podobno velja za Berta Pribca, ki po bogve kakšni logiki pri nas še ni dobil svoje knjige in je samozaložnik. Za oba lahko rečemo, da sta v vrhu tiste slovenske besede, ki rodi v razseljenstvu vsaj tako bogato kot doma.

Eden in drugi sta v SALUKu – svojevrstnem avstralskoslovenskem umetniškem klubu; svojevrsten je ta klub zato, ker ima člane – slikarje, publiciste in literate – razsejane po vsej Avstraliji, tako da se »v živo« vsi nikoli ne dobijo, delujejo pa kljub temu skupno, strnjeno, živahno in vztrajno. Poleg Žoharja je njegova duša Pavla Gruden. – Ni sicer lepo, da začenjamo njeno pesniško predstavitev tako, hitro si bo kdo mislil, da je njeno organizacijsko delo cena za nekaj malega pesniške slave. Toda naši javnosti je, z izjemo pozornejših bralcev *Dialogov*, *Mentorja*, *Rodne grude* in še kakšne publikacije, skoraj neznana in ji je bilo nekaj okvira skoraj nujno dodati – najsi o njenih verzih to še tako malo pove.

Pavla Grudnova je sicer rojena Ljubljancanka (1921), pred vojno je v Ljubljani končala srednjo šolo. Med vojno so jo odpeljali na prisilno delo v Nemčijo, leta 1948 (oktobra) pa se je po različnih peripetijah znašla v Avstraliji. Tu je odživela skoraj neizbežno kalvarijo (duhovito jo je popisala za Srce in oko), z velikansko energijo in z enako silovitim temperamentom je potem vse to prebredla in se vpregla v društveno delo za slovenske rojake: bila je odbornica ničkoliko društev, urednica različnih publikacij, navduševalka in organizatorica. V besedi in misli dobesedno in brez predaha vibrira s svojo prvotno domovino: iz tega nastajajo komentariji, verzji, aforizmi, članki. Po načinu delovanja se zdi močno ekstravertirana, verzov tudi ne piše samo v slovenščini, temveč še v angleščini in francoščini; skoraj se zdi za liriko neprimerna. Vendar jo v siceršnjem živahnem, fluidnem, živosrebrnem eksistiranju očitno dohitevajo različni zbrani, vase pogreznjeni, najpogostejše melanholični trenutki – polni vprašanje odprtosti in neodgovornosti, razdvojenih hrepenenj, čisto človeške ali celo kar ženske osamljenosti, hipnega mističnega vtrepéta. Takrat zazveni tudi v najlepši jezikovni občutljivosti.

Takšno jo kaže tudi naš predstavitveni izbor. (Že dolga leta živi v Sidneyu.)

Matjaž Kmecl